

Baggrundsdokument 6: Definitioner og begreber

Baggrundsdokumenter er en del af National Handlingsplan for Tekstilers (NHPT) digitale vidensgrundlag. De uddyber de metoder, analyser og faglige tilgange, som ligger til grund for handlingsplanen og skal ses som et vigtigt fundament for og supplement til selve handlingsplanen.

Indhold

1. Om dette baggrundsdokument.....	1
2. Oversigt over definitioner og begreber	2
3. Definitioner og begreber.....	3
4. Referencer	21

1. Om dette baggrundsdokument

Dette baggrundsdokument samler de centrale definitioner og begreber, som anvendes i NHPT og de tilhørende baggrundsdokumenter. Formålet er at skabe et fælles begrebsgrundlag og sikre en ensartet anvendelse af centrale faglige termer på tværs af handlingsplanens initiativer. Definitionerne bygger primært på gældende EU-lovgivning, internationale standarder og anerkendte faglige kilder. Hvor et begreb anvendes specifikt i NHPT, fremgår dette særskilt.

Begreber og definitioner er arbejdsdefinitioner til brug for NHPT. Begreber såsom reduktion, cirkulær økonomi, upcycling og systemisk omstilling anvendes forskelligt i litteraturen. Det er derfor vigtigt at understrege og præcisere, at definitionerne er de gældende arbejdsdefinitioner for NHPT og udgør dermed et fælles begrebsgrundlag for hele handlingsplanen og implementeringen heraf.

2. Oversigt over definitioner og begreber

- [Affaldsforebyggelse](#)
- [Baseline](#)
- [Cirkulær økonomi](#)
- [Cirkulære forretningsmodeller](#)
- [Digitalt Produktpas \(DPP\)](#)
- [Downcycling](#)
- [Empowering Consumers for the Green Transition](#)
- [EPR \(Udvidet Producentansvar\)](#)
- [ESPR \(Ecodesign for Sustainable Products Regulation\)](#)
- [Fiber-til-fiber-genanvendelse](#)
- [Genanvendelse](#)
- [Genbrug](#)
- [Holdbarhed](#)
- [Impact](#)
- [KPI \(Key Performance Indicator\)](#)
- [LCA \(Life Cycle Assessment\)](#)
- [Levetidsforlængelse](#)
- [Lineær økonomi](#)
- [Læringsspørgsmål](#)
- [Nordstjerne](#)
- [PEF \(Product Environmental Footprint\)](#)
- [Post-consumer tekstiler](#)
- [Pre-consumer tekstiler](#)
- [Primære råvarer](#)
- [Product-as-a-Service](#)
- [Reparation](#)
- [Reparerbarhed](#)
- [Resale / gensalg](#)
- [Ressourceeffektivitet](#)
- [Reverse logistics](#)
- [Sekundære råvarer](#)
- [Scope 1, 2 og 3](#)
- [Sporbarhed](#)
- [Systemisk omstilling](#)
- [Take-back](#)
- [Tegn på forandring](#)

- [Tekstil](#)
- [Tekstilaflald](#)
- [Tekstilforbrug](#)
- [Tekstilproduktion](#)
- [Tekstilsektor](#)
- [Tippepunkt](#)
- [TRACE Impact Framework](#)
- [Transparens](#)
- [Upcycling](#)
- [Vedligeholdelse](#)
- [Værdikæde](#)

3. Definitioner og begreber

Affaldsforebyggelse

Definition

Affaldsforebyggelse omfatter foranstaltninger, der træffes, før et stof, materiale eller produkt bliver til affald, med henblik på at reducere mængden af affald, mindske affaldets miljøpåvirkning eller begrænse indholdet af skadelige stoffer. Inden for tekstilområdet omfatter affaldsforebyggelse blandt andet længere produktlevetid, øget kvalitet, reparation, vedligeholdelse, genbrug og nye forretningsmodeller, som reducerer behovet for nyproduktion.

Anvendelse i NHPT

Affaldsforebyggelse udgør et grundlæggende princip i National Handlingsplan for Tekstiler og følger EU's affaldshierarki, hvor forebyggelse prioriteres før genbrug, genanvendelse og affaldshåndtering. Handlingsplanens initiativer skal bidrage til at skabe de nødvendige forudsætninger for, at affaldsforebyggelse kan ske i praksis.

Kilder

Europa-Parlamentet og Rådet (2008); European Commission (2022).

Baseline

Definition

En baseline beskriver den eksisterende situation på et givent tidspunkt og fungerer som udgangspunkt for at måle udvikling og effekter over tid. En baseline kan omfatte både miljømæssige, økonomiske og sociale indikatorer og anvendes som reference for senere evalueringer.

Anvendelse i NHPT

I National Handlingsplan for Tekstiler etableres en fælles national baseline for tekstilforbrug og relaterede miljø- og klimaeffekter. Baseline omfatter blandt andet tekstilforbrug, materialestrømme, CO₂-emissioner, ressourceforbrug og andre relevante indikatorer, som danner grundlag for handlingsplanens effektmåling.

Kilder

OECD (2024); TRACE (2026); National Handlingsplan for Tekstiler (2026).

Cirkulær økonomi

Definition

Cirkulær økonomi er en økonomisk model, hvor produkter, materialer og ressourcer holdes i anvendelse længst muligt gennem forebyggelse, levetidsforlængelse, genbrug, reparation, genfremstilling og genanvendelse. Formålet er at reducere ressourceforbrug, affald og miljøpåvirkning samt skabe større værdiskabelse inden for planetens grænser, og i overensstemmelse med affaldshierarkiet

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler bygger på principperne for cirkulær økonomi og understøtter omstillingen fra lineære til cirkulære værdikæder gennem udvikling af kompetencer, data, infrastruktur, nye forretningsmodeller og samarbejder på tværs af tekstilsystemet, med affaldshierarkiet som vejledende pejlemærke.

Kilder

European Commission (2020); European Commission (2022); OECD (2024); European Commission (2023).

Cirkulære forretningsmodeller

Definition

Cirkulære forretningsmodeller er forretningsmodeller, der skaber økonomisk værdi ved at reducere ressourceforbrug og forlænge produkters og materials levetid. Eksempler omfatter blandt andet reparation, gensalg, udlejning, abonnementsløsninger, take-back-ordninger, genfremstilling og genanvendelse.

Anvendelse i NHPT

Udvikling og skalering af cirkulære forretningsmodeller er et centralt element i handlingsplanen. Formålet er at understøtte virksomhedernes konkurrenceevne samtidig med, at produktion og forbrug af nye tekstiler reduceres og eksisterende ressourcer udnyttes bedre.

Kilder

European Commission (2022); OECD (2024).

Digitalt Produktpas (DPP)

Definition

Det Digitale Produktpas (Digital Product Passport, DPP) er et digitalt informationssystem, der gør centrale oplysninger om et produkts materialer, sammensætning, miljøegenskaber, reparation, vedligeholdelse, genbrug og genanvendelse tilgængelige gennem hele produktets livscyklus. Formålet er at styrke sporbarhed, transparens og cirkularitet.

Anvendelse i NHPT

Det Digitale Produktpas betragtes som en central drivkraft for den cirkulære omstilling af tekstilsektoren. Handlingsplanen understøtter virksomhedernes forberedelse til implementeringen af DPP gennem kompetenceudvikling, datastandarder, pilotprojekter og videndeling.

Kilder

European Commission (2024); European Commission (2022).

Downcycling

Definition

Downcycling er en form for genanvendelse, hvor et materiales kvalitet eller funktionalitet forringes i forhold til det oprindelige produkt. Materialet bevares i kredsløbet, men anvendes efterfølgende til produkter med lavere værdi eller lavere kvalitetskrav.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler anerkender downcycling som en relevant ressourceudnyttelsesstrategi, hvor højværdig genanvendelse ikke er mulig. Handlingsplanen prioriterer dog løsninger, der bevarer materialernes kvalitet på højst mulige niveau i affaldshierarkiet, herunder genbrug, levetidsforlængelse og fiber-to-fiber-genanvendelse.

Kilder

European Commission (2022); European Environment Agency (2025); European Commission (2023).

Empowering Consumers for the Green Transition

Definition

Empowering Consumers for the Green Transition er et EU-direktiv, der skal styrke forbrugerbeskyttelsen i den grønne omstilling. Direktivet skærper reglerne om urimelig handelspraksis og greenwashing og indfører blandt andet nye forbud og krav i relation til miljøudsagn,

bæredygtighedsmærker, klimakompensation og vildledende kommunikation om produkters miljømæssige og cirkulære egenskaber. Kravene gælder fra 27. september 2026.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler understøtter implementeringen af direktivet ved at fremme og udbrede en fælles og forskningsvalideret forståelse og terminologi omkring kvalitet, levetid og cirkulære egenskaber, samt ved at styrke virksomhedernes og forbrugernes forståelse af dokumenterede miljøpåstande og bæredygtige valg.

Kilder

European Commission (2024); European Commission (2022).

EPR (Udvidet Producentansvar)

Definition

Udvidet producentansvar (Extended Producer Responsibility, EPR) for tekstiler og fodtøj følger af revisionen af EU's affaldsrammedirektiv. Ordningen betyder, at producenter, der bringer omfattede tekstil-, tekstilrelaterede- og fodtøjsprodukter på markedet, skal finansiere håndteringen af produkterne, når de bliver til affald, herunder indsamling, sortering, forberedelse til genbrug og genanvendelse. Formålet er blandt andet at styrke cirkulariteten og skabe incitament til mere cirkulært produktdesign. EU-landene skal have etableret EPR-ordningerne senest den 17. april 2028, og virksomheder skal fra samme tidspunkt leve op til de nye krav.

Anvendelse i NHPT

Det udvidede producentansvar for tekstiler udgør en central rammebetingelse for handlingsplanens initiativer. NHPT understøtter udviklingen af den nødvendige infrastruktur, samarbejder og kompetencer, som kan bidrage til en effektiv implementering af producentansvaret.

Kilder

Europa-Parlamentet og Rådet (2008); European Commission (2022).

ESPR (Ecodesign for Sustainable Products Regulation)

Definition

Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR) er EU's rammeforordning for bæredygtigt produktdesign. For beklædning forventes forordningen at fastsætte en kombination af performance og informationskrav til blandt andet produkters robusthed (holdbarhed), genanvendelighed, genanvendt indhold samt klima- og miljøaftryk gennem det Digitale Produktpas. Kravene er ikke endeligt fastlagt endnu, men forventes vedtaget i 2027 og som udgangspunkt at gælde 18 måneder senere, dvs. omkring 2028/2029.

Anvendelse i NHPT

ESPR er en af de vigtigste regulatoriske drivkræfter bag den cirkulære omstilling af tekstilsektoren. Handlingsplanen skal understøtte virksomhedernes forberedelse til de kommende produktkrav gennem kompetenceudvikling, videndeling og praktisk implementering.

Kilder

European Commission (2024); European Commission (2022).

Fiber-til-fiber-genanvendelse

Definition

Fiber-til-fiber-genanvendelse er en proces, hvor tekstilfibre fra udtjente tekstiler genanvendes til nye tekstilfibre, der kan indgå i produktionen af nye tekstilprodukter. Formålet er så vidt muligt at bevare materialernes værdi og reducere behovet for jomfruelige fibre. Dette har vist sig svært i praksis. Fiber-til-fiber-genanvendelse baseret på kasserede tekstiler uden anden brugsmulighed substituerer jomfruelige fibre i nyproduktion.

Anvendelse i NHPT

Fiber-to-fiber-genanvendelse betragtes som en strategisk vigtig teknologi for den langsigtede cirkulære omstilling af tekstilsektoren. Handlingsplanen arbejder for at styrke værdikæder, datagrundlag og infrastruktur, som kan understøtte øget fiber-to-fiber-genanvendelse.

Kilder

European Commission (2022); European Environment Agency (2025)

Genanvendelse

Definition

Modsat genbrug omfatter genanvendelse produkter eller komponenter, der ikke anvendes igen til samme formål, som de oprindeligt var beregnet til, men omskibes til nye produkter eller materialer. Genanvendelse er en nyttiggørelsesproces, hvor affaldsmaterialer omdannes til produkter, materialer eller stoffer, som kan anvendes til det oprindelige formål eller andre formål. Genanvendelse omfatter både mekaniske og kemiske processer, men ikke energiudnyttelse eller anvendelse som brændsel.

Anvendelse i NHPT

Genanvendelse er en vigtig del af den cirkulære omstilling, men prioriteres efter affaldsforebyggelse, levetidsforlængelse og genbrug i overensstemmelse med affaldshierarkiet. Handlingsplanen understøtter udviklingen af højværdigenanvendelse, hvor materialernes kvalitet bevares bedst muligt.

Kilder

Europa-Parlamentet og Rådet (2008); European Commission (2022).

Genbrug

Definition

Genbrug omfatter produkter eller komponenter, der anvendes igen til samme formål, som de oprindeligt var beregnet til, uden først at blive til affald. Genbrug kan ske direkte mellem brugere eller gennem professionelle aktører såsom genbrugsbutikker, gensalgspaltforme og udlejningsvirksomheder.

Anvendelse i NHPT

Genbrug er en central strategi for at reducere produktion og forbrug af nye tekstiler. Handlingsplanen understøtter udviklingen af markeder, infrastrukturer og forretningsmodeller, som gør det lettere for borgere og virksomheder at forlænge tekstilers levetid gennem genbrug.

Kilder

Europa-Parlamentet og Rådet (2008); European Commission (2022); OECD (2024).

Holdbarhed

Definition

Holdbarhed beskriver et produkts evne til at bevare sin funktion, kvalitet og ydeevne gennem normal brug over tid. Holdbarhed påvirkes blandt andet af materialevalg, konstruktion, produktion, vedligeholdelse og reparationsmuligheder. Holdbarhed vurderes typisk på dels tekniske, funktionelle, eller emotionelle parametre. Det er i stigende grad anerkendt, at produkters holdbarhed påvirkes af økonomiske, sociale og kulturelle strukturer som påvirker forbrugsmønstre og forbrugeradfærd.

Anvendelse i NHPT

I NHPT anvendes termen holdbarhed typisk på produktniveau. Øget holdbarhed anses for en grundlæggende forudsætning for at reducere produktion og forbrug af tekstiler. Handlingsplanen arbejder derfor med både teknisk produktkvalitet, design, vedligeholdelse, reparation og forbrugeradfærd som centrale elementer, men anerkender, at holdbarhed ikke skabes på produktniveau alene

Kilder

European Commission (2022); European Commission (2024).

Impact

Definition

Impact beskriver de samlede langsigtede forandringer, som en indsats bidrager til at skabe. Impact kan omfatte klima- og miljømæssige, økonomiske, sociale og kulturelle effekter, og opstår typisk som resultat af flere sammenhængende aktiviteter og aktører.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler anvender et fælles Impact Framework for cirkulær økonomi til at beskrive, hvordan handlingsplanens aktiviteter forventes at bidrage til langsigtede effekter såsom reduceret tekstilforbrug, lavere klima- og miljøpåvirkning, øget cirkularitet og styrket konkurrenceevne, øget fælles forståelse af nye rammevilkår og regulering, bedre koordination af ressourceforbrug- og håndtering i offentlige systemer, eller bredere udbredelse og kendskab til cirkulære praksisser i befolkningen og i den tekstile arbejdsstyrke.

Kilder

TRACE (2026); OECD (2024).

KPI (Key Performance Indicator)

Definition

En Key Performance Indicator (KPI) er en målbar indikator, der anvendes til at følge udviklingen i forhold til et fastsat mål. KPI'er anvendes til løbende monitorering og evaluering af aktiviteter, resultater og effekter.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler anvender KPI'er på initiativniveau til at følge fremdrift og dokumentere resultater. KPI'erne understøtter samtidig den samlede effektmåling, som er beskrevet i handlingsplanens Impact Framework.

Kilder

OECD (2024); TRACE (2026).

LCA (Life Cycle Assessment)

Definition

Life Cycle Assessment (LCA) er en standardiseret teoretisk metode til at vurdere et produkts samlede miljøpåvirkning gennem hele dets livscyklus – fra udvinding af råvarer og produktion til distribution, brug og endelig håndtering som affald eller genanvendelse. LCA-metoden måler på baggrund af den rådata der forefindes på et givent produkt eller materiale, og her anerkendes det bredt at der for indeværende eksisterer meget lidt data på tekstilers brugsfase, hvorfor metodens kapacitet til at vurdere tekstilers fulde livscyklus for indeværende er spekulativ.

Anvendelse i NHPT

LCA anvendes som et centralt beslutningsgrundlag til at vurdere miljøeffekter af produkter, materialer og forskellige cirkulære strategier. Handlingsplanen understøtter anvendelsen af livscyklusperspektiver i udviklingen af løsninger og datagrundlag. LCA suppleres i NHPT med andre effektmålingsmetoder, således at opnåede resultater bliver mere retvisende.

Kilder

ISO (2006); European Commission (2022); TRACE (2021).

Levetidsforlængelse

Definition

Levetidsforlængelse omfatter alle aktiviteter, der bidrager til, at et produkt anvendes længere end ellers forventet. Dette kan blandt andet ske gennem bedre design, højere kvalitet, vedligeholdelse, reparation, opgradering, gensalg eller genbrug.

Anvendelse i NHPT

Levetidsforlængelse er et af handlingsplanens vigtigste virkemidler til at reducere produktion og forbrug af tekstiler. Indsatserne omfatter både tekniske løsninger, nye forretningsmodeller og ændret forbrugeradfærd.

Kilder

European Commission (2022).

Lineær økonomi

Definition

Lineær økonomi beskriver en økonomisk model, hvor råvarer udvindes, forarbejdes til produkter, anvendes og efterfølgende bortskaffes som affald. Modellen er karakteriseret ved et højt forbrug af nye ressourcer og begrænset genanvendelse af materialer.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler har til formål at understøtte omstillingen fra en lineær til en cirkulær tekstiløkonomi, hvor produkter og materialer holdes i anvendelse længst muligt, og hvor nyproduktion reduceres.

Kilder

European Commission (2020); Ellen MacArthur Foundation (2017); OECD (2024).

Læringsspørgsmål

Definition

Læringsspørgsmål er centrale spørgsmål, der bruges til at identificere, hvilken viden der er nødvendig for at understøtte udviklingen mod et langsigtet mål eller et tippepunkt. De retter monitorering og evaluering mod den viden, der skal bruges til læring og strategiske beslutninger.

Anvendelse i NHPT

I NHPT anvendes læringsspørgsmål til at strukturere læring fra initiativerne og undersøge, hvad der skal til for at skabe udvikling mod de relevante tippepunkter.

Kilder

Innovationsfonden (2024); TRACE (2025).

*Nordstjerne***Definition**

Nordstjernen er det langsigtede fælles mål, som sætter retning for en mission og fungerer som referencepunkt for strategiske beslutninger. Nordstjernen ligger fast, mens strategier og aktiviteter for at nå den kan justeres i takt med ny viden.

Anvendelse i NHPT

I TRACE Impact Framework angiver Nordstjernen den langsigtede retning, som tippepunkter, læringsspørgsmål og indikatorer skal ses i forhold til. NHPT anvender denne retning som overordnet reference for vurderingen af handlingsplanens bidrag til den cirkulære omstilling.

Kilder

Innovationsfonden (2024); TRACE (2025).

*PEF (Product Environmental Footprint)***Definition**

Product Environmental Footprint (PEF) er Europa-Kommissionens metode til at måle og dokumentere et produkts samlede miljøpåvirkning gennem hele dets livscyklus. Metoden bygger på livscyklusvurdering (LCA) og omfatter en række miljøindikatorer, herunder klima, vandforbrug, ressourceforbrug, biodiversitet og forurening. Formålet er at skabe et fælles europæisk grundlag for sammenlignelige og videnskabeligt dokumenterede miljøvurderinger. Se også LCA.

Anvendelse i NHPT

PEF udgør et vigtigt metodisk grundlag for dokumentation af produkters miljøpåvirkning og forventes at få stigende betydning i takt med implementeringen af EU's produktregulering. Handlingsplanen understøtter virksomhedernes forståelse og anvendelse af fælles metoder til miljøvurdering, hvor PEF komplementeres med løbende udvikling og justeringer

Kilder

European Commission (2021); European Commission (2022).

*Post-consumer tekstiler***Definition**

Post-consumer tekstiler er tekstilprodukter, der er blevet anvendt af slutbrugeren og efterfølgende er indsamlet med henblik på genbrug, genanvendelse eller anden nyttiggørelse. Kategorien omfatter blandt andet brugt tøj, boligtekstiler og øvrige tekstiler fra husholdninger og erhverv.

Anvendelse i NHPT

Post-consumer tekstiler udgør den væsentligste ressource for fremtidige cirkulære materialestrømme. Handlingsplanen arbejder med at styrke indsamling, sortering, genbrug og fiber-to-fiber-genanvendelse af disse tekstiler.

Kilder

European Commission (2022); European Environment Agency (2025).

Pre-consumer tekstiler

Definition

Pre-consumer tekstiler omfatter tekstilmaterialer og restprodukter, der opstår under produktion, forarbejdning eller distribution, inden produkterne når slutbrugeren. Det kan eksempelvis være afklip, produktionsspild eller fejlproducerede varer.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen understøtter en bedre udnyttelse af pre-consumer tekstiler gennem øget genanvendelse, industrielle symbioser og udvikling af nye cirkulære værdikæder.

Kilder

European Commission (2022); OECD (2024).

Primære råvarer

Definition

Primære råvarer er jomfruelige materialer, der udvindes eller produceres direkte fra naturressourcer uden tidligere at have indgået i et produktkredsløb. Inden for tekstiler omfatter dette blandt andet nyproduceret bomuld, uld, polyester og andre fibre.

Anvendelse i NHPT

Et centralt formål med handlingsplanen er at reducere afhængigheden af primære råvarer gennem længere produktlevetid, øget genbrug, genanvendelse og substitution med sekundære råvarer.

Kilder

European Commission (2022); OECD (2024).

Product-as-a-Service

Definition

Product-as-a-Service er en forretningsmodel, hvor virksomheden bevarer ejerskabet til et produkt og i stedet sælger adgang til produktets funktion eller anvendelse gennem eksempelvis leasing, abonnement eller udlejning. Modellen kan skabe incitament til længere levetid, højere kvalitet og bedre vedligeholdelse.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen ser Product-as-a-Service som en potentiel cirkulær forretningsmodel, der kan bidrage til reduceret ressourceforbrug og nye værdiskabelsesmuligheder i tekstilbranchen.

Kilder

OECD (2024).

Reparation

Definition

Reparation omfatter aktiviteter, der genopretter et produkts funktion eller kvalitet efter slitage eller skade, så produktet kan anvendes videre til det oprindelige formål. Reparation kan udføres af producenten, professionelle reparatører eller brugeren selv.

Anvendelse i NHPT

Reparation er et centralt virkemiddel til levetidsforlængelse og affaldsforebyggelse. Handlingsplanen understøtter udviklingen af en landsdækkende reparationsinfrastruktur samt styrkelse af kompetencer og adgang til reparationsløsninger.

Kilder

European Commission (2022); European Commission (2024).

Reparerbarhed

Definition

Reparerbarhed beskriver, hvor let et produkt kan repareres gennem adgang til reservedele, værktøj, vejledninger og konstruktion, der muliggør udskiftning eller udbedring af defekte komponenter.

Anvendelse i NHPT

Øget reparerbarhed er en vigtig forudsætning for længere produktlevetid og indgår som et centralt designprincip i handlingsplanens arbejde med cirkulært produktdesign og implementering af ESPR.

Kilder

European Commission (2024); European Commission (2022).

Resale / gensalg

Definition

Gensalg omfatter organiseret videresalg af brugte produkter gennem virksomheder, digitale platforme eller andre kommercielle aktører. Gensalg adskiller sig fra privat genbrug ved at være en integreret del af en professionel forretningsmodel.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen understøtter udviklingen af gensalgsmarkedet som et middel til at forlænge tekstilers levetid, reducere nyproduktion og udvikle nye cirkulære forretningsmodeller.

Kilder

European Commission (2022).

Ressourceeffektivitet

Definition

Ressourceeffektivitet beskriver, hvor effektivt materialer, energi, vand og øvrige ressourcer anvendes til at skabe værdi. En høj ressourceeffektivitet indebærer, at samme eller større værdi skabes med et lavere samlet ressourceforbrug og mindre miljøpåvirkning.

Anvendelse i NHPT

Øget ressourceeffektivitet er et gennemgående mål i handlingsplanen og opnås blandt andet gennem reduktion, længere levetid, cirkulære forretningsmodeller og bedre udnyttelse af materialer.

Kilder

European Commission (2020); OECD (2024).

Reverse logistics

Definition

Reverse logistics omfatter de processer og logistiske systemer, der sikrer, at produkter og materialer bevæger sig fra brugeren tilbage til virksomheder eller behandlingsanlæg med henblik på genbrug, reparation, genfremstilling eller genanvendelse.

Anvendelse i NHPT

Udviklingen af effektive reverse logistics-løsninger er afgørende for etableringen af en cirkulær tekstilinfrastruktur. Handlingsplanen understøtter samarbejder og løsninger, der kan styrke indsamling og tilbageførsel af tekstiler.

Kilder

European Commission (2022); OECD (2024).

Sekundære råvarer

Definition

Sekundære råvarer er materialer, der stammer fra genbrugte eller genanvendte produkter og derfor kan erstatte primære råvarer i produktionen af nye produkter.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen arbejder for at øge anvendelsen af sekundære råvarer gennem forbedret indsamling, sortering, genanvendelse og udvikling af markeder for genanvendte tekstilfibre.

Kilder

European Commission (2022); European Environment Agency (2025).

Scope 1, Scope 2 og Scope 3

Definition

Scope 1, Scope 2 og Scope 3 er internationale kategorier for opgørelse af drivhusgasemissioner efter Greenhouse Gas Protocol. Scope 1 omfatter direkte emissioner fra virksomhedens egne aktiviteter, Scope 2 omfatter indirekte emissioner fra indkøbt energi, mens Scope 3 omfatter øvrige indirekte emissioner i værdikæden, herunder råvareproduktion, transport, brug og affaldshåndtering.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen anvender livscyklusperspektiver og værdikædetænkning, hvor særligt Scope 3-emissioner er centrale, da størstedelen af tekstilsektorens klimaaftryk ligger uden for virksomhedernes egne aktiviteter.

Kilder

Greenhouse Gas Protocol (2011); European Commission (2022).

Sporbarhed

Definition

Sporbarhed er muligheden for at identificere og følge et produkts, materiales eller en fibers oprindelse, sammensætning og bevægelser gennem hele værdikæden. Sporbarhed understøttes blandt andet af dataudveksling, dokumentation og digitale informationssystemer.

Anvendelse i NHPT

Øget sporbarhed er en forudsætning for dokumentation, cirkulære værdikæder, Digitalt Produktpas og troværdig miljøkommunikation. Handlingsplanen understøtter udviklingen af fælles datastandarder og løsninger, der styrker sporbarheden.

Kilder

European Commission (2024); European Commission (2022).

Systemisk omstilling

Definition

Systemisk omstilling er en helhedsorienteret forandringsproces, hvor teknologiske, økonomiske, organisatoriske, regulatoriske og adfærdsmæssige ændringer udvikles og implementeres i samspil. Formålet er at skabe varige forandringer på tværs af hele systemet frem for isolerede forbedringer hos enkelte aktører.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler bygger på en systemisk tilgang, hvor virksomheder, myndigheder, vidensinstitutioner, civilsamfund og forbrugere bidrager til omstillingen gennem koordinerede indsatser. Handlingsplanens initiativer er udviklet til at understøtte hinanden og skabe de nødvendige forudsætninger for en langsigtet reduktion af tekstilproduktionens og tekstilforbrugets miljø- og klimapåvirkning.

Kilder

European Commission (2022); OECD (2024); Meadows (2008).

Take-back

Definition

Take-back er en ordning, hvor virksomheder tilbyder at modtage produkter retur fra kunder efter endt brug med henblik på genbrug, reparation, genfremstilling eller genanvendelse. Take-back kan være frivillig eller følge af lovgivning, herunder producentansvar.

Anvendelse i NHPT

Take-back-ordninger kan bidrage til bedre indsamling af tekstiler, højere kvalitet i materialestrømmene og øget cirkularitet. Handlingsplanen understøtter udviklingen af effektive indsamlingsløsninger og samarbejder på tværs af værdikæden.

Kilder

European Commission (2022); OECD (2024).

Tegn på forandring

Definition

Tegn på forandring er tidlige observerbare tegn på, at en ønsket udvikling er i gang. Det kan eksempelvis være ændret praksis, nye samarbejder, anvendelse af fælles data eller andre ændringer, der indikerer progression mod en mere omfattende systemforandring.

Anvendelse i NHPT

I NHPT anvendes tegn på forandring til at identificere tidlige ændringer, som kan indikere, at initiativerne bidrager til udviklingen mod de relevante tippepunkter. Tegnene kobles til indikatorer, så udviklingen kan følges over tid.

Kilder

Innovationsfonden (2024); TRACE (2025).

Tekstil

Definition

Tekstiler omfatter materialer og produkter fremstillet af naturlige, kunstige eller syntetiske fibre, herunder beklædning, boligtekstiler, tekniske tekstiler og andre fiberbaserede produkter.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler omfatter primært beklædning og boligtekstiler, men flere initiativer og analyser har relevans for den bredere tekstilsektor og tilknyttede værdikæder.

Kilder

European Commission (2022); European Environment Agency (2025).

Tekstilaffald

Definition

Tekstilaffald omfatter tekstiler, som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med. Tekstilaffald kan efter sortering forberedes til genbrug, genanvendes eller behandles på anden måde afhængigt af kvalitet og sammensætning.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen arbejder for at reducere mængden af tekstilaffald gennem forebyggelse, levetidsforlængelse og genbrug samt for at sikre, at uundgåeligt tekstilaffald udnyttes bedst muligt gennem højværdigeanvendelse.

Kilder

Europa-Parlamentet og Rådet (2008); European Commission (2022).

Tekstilforbrug

Definition

Tekstilforbrug omfatter den samlede anvendelse af tekstilprodukter i samfundet, herunder køb, brug og udskiftning af beklædning, boligtekstiler og andre tekstilprodukter. Tekstilforbruget kan opgøres på individ-, virksomheds- eller samfunds niveau.

Anvendelse i NHPT

Reduktion af tekstilforbrugets samlede miljø- og klimapåvirkning er et overordnet mål for handlingsplanen. Dette sker gennem en kombination af reduktion, levetidsforlængelse, cirkulære forretningsmodeller, ændret forbrugeradfærd og øget ressourceeffektivitet.

Kilder

European Environment Agency (2025); OECD (2024); National Handlingsplan for Tekstiler (2026).

Tekstilproduktion

Definition

Tekstilproduktion omfatter alle aktiviteter forbundet med fremstilling af tekstilprodukter, herunder fiberproduktion, spinning, vævning eller strikning, farvning, efterbehandling, konfektion og samling af færdige produkter.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen søger at reducere tekstilproduktionens samlede miljø- og klimapåvirkning gennem bedre design, øget ressourceeffektivitet, større anvendelse af sekundære råvarer og udvikling af cirkulære værdikæder.

Kilder

European Commission (2022); UNEP (2023).

Tekstilsektor

Definition

Tekstilsystemet omfatter alle aktører, aktiviteter, materialestrømme og relationer, der indgår i produktion, distribution, anvendelse, genbrug, genanvendelse og bortskaffelse af tekstiler. Begrebet understreger, at omstillingen afhænger af samspillet mellem mange forskellige aktører og processer.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler bygger på en systemisk forståelse af tekstilsystemet. Handlingsplanens initiativer er udviklet til at styrke sammenhængen mellem virksomheder, myndigheder, vidensinstitutioner, civilsamfund og forbrugere.

Kilder

European Commission (2022); OECD (2024); Ellen MacArthur Foundation (2017).

Transparens

Definition

Transparens beskriver graden af åbenhed om et produkts eller en virksomheds forhold, herunder oplysninger om materialer, produktion, leverandørkæder, miljøpåvirkning og sociale forhold. Transparens er en forudsætning for dokumentation, sporbarhed og troværdig kommunikation.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen understøtter øget transparens gennem fælles datagrundlag, Digitale Produktpas, standardiseret dokumentation og styrket informationsdeling mellem aktører i værdikæden.

Kilder

European Commission (2024); European Commission (2023).

Tippepunkt

Definition

Et tippepunkt er et kritisk punkt i en forandringsproces, hvor ændringer i eksempelvis teknologi, marked, regulering, systemer eller adfærd kan føre til en bredere og hurtigere transformation. Tippepunkter fungerer som strategiske pejlemærker mellem det langsigtede mål og de konkrete aktiviteter.

Anvendelse i NHPT

TRACE Impact Framework arbejder med tre overordnede tippepunkter for den cirkulære omstilling. NHPT fokuserer særligt på de to første: Fælles baseline for cirkulær omstilling og Cirkulære forretningsmodeller bliver et attraktivt valg. De tre tippepunkter kan udvikle sig parallelt og skal ikke forstås som en fast sekvens.

Kilder

Innovationsfonden (2024); TRACE (2025).

TRACE Impact Framework

Definition

TRACE Impact Framework er TRACE's metodiske ramme for at skabe sammenhæng mellem den langsigtede retning for den cirkulære omstilling, strukturelle tippepunkter og den læring og dokumentation, der bruges til at følge progression.

Anvendelse i NHPT

NHPT anvender TRACE Impact Framework som fælles ramme for retning, opfølgning og læring. Frameworket kobler Nordstjernen og relevante tippepunkter med læringsspørgsmål, tegn på forandring og indikatorer og gør det muligt både at følge initiativernes konkrete resultater og undersøge deres bidrag til bredere forandringer i tekstilsystemet.

Kilder

Innovationsfonden (2024); TRACE (2025).

Upcycling

Definition

Upcycling er en proces, hvor produkter eller materialer omdannes til nye produkter med samme eller højere funktionel eller økonomisk værdi end det oprindelige produkt. Upcycling adskiller sig fra downcycling ved at søge at bevare eller øge materialernes værdi.

Anvendelse i NHPT

Handlingsplanen ser upcycling som en relevant strategi i de tilfælde, hvor direkte genbrug eller reparation ikke er mulig, og hvor materialernes værdi kan bevares eller øges gennem nye anvendelser.

Kilder

European Commission (2022).

Vedligeholdelse

Definition

Vedligeholdelse omfatter de aktiviteter, der udføres for at bevare et produkts funktion, kvalitet og levetid gennem korrekt brug, vask, pleje og løbende mindre udbedringer.

Anvendelse i NHPT

Bedre vedligeholdelse er et vigtigt virkemiddel til levetidsforlængelse. Handlingsplanen arbejder blandt andet med at styrke forbrugernes viden om korrekt brug og pleje af tekstiler som en del af den samlede reduktionsindsats.

Kilder

European Commission (2022).

Værdikæde

Definition

En værdikæde omfatter alle de aktiviteter og aktører, der bidrager til et produkts udvikling, produktion, distribution, anvendelse og håndtering efter endt brug. I tekstilsektoren spænder værdikæden fra fiberproduktion til indsamling, genbrug og genanvendelse.

Anvendelse i NHPT

National Handlingsplan for Tekstiler arbejder med hele værdikæden som udgangspunkt for den cirkulære omstilling. Handlingsplanens initiativer understøtter samarbejde på tværs af værdikæden for at styrke data, kompetencer, markeder og infrastruktur.

Kilder

European Commission (2022); OECD (2024); European Environment Agency (2025).

4. Referencer

Apparel Impact Institute. (2023). Fashion Climate Fund.

European Commission. (2020). A New Circular Economy Action Plan – For a Cleaner and More Competitive Europe. COM(2020) 98 final.

European Commission. (2022). EU Strategy for Sustainable and Circular Textiles. COM(2022) 141 final.

European Commission. (2023). Proposal for a Directive on Green Claims. COM(2023) 166 final.

EU Commission. (2023). Directive of the European Parliament and of the Council. Amending Directive on Waste (2008/98/EC).

European Commission. (2024). Directive (EU) 2024/... on Empowering Consumers for the Green Transition.

European Commission. (2024). Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR).

European Environment Agency. (2025). Circularity of the EU Textiles Value Chain.

Europa-Parlamentet og Rådet. (2008). Direktiv 2008/98/EF om affald (Affaldsrammedirektivet).

International Organization for Standardization (ISO). (2024). Relevante standarder for cirkulær økonomi, livscyklusvurderinger og miljøledelse.

Innovationsfonden. (2024). Impact Framework for missions-orienteret innovation.

OECD. (2024). Towards a Circular Economy for Textiles.

TRACE. (2025). TRACE Impact Framework.

United Nations Environment Programme (UNEP). (2023). Sustainability and Circularity in the Textile Value Chain – Global Roadmap.

World Resources Institute (WRI). (2019). By the Numbers: The Economic, Social and Environmental Impacts of "Fast Fashion".

World Resources Institute (WRI). (2019). The Apparel Industry's Environmental Impact in 6 Graphics.